

TA'LIM MUASSASALARIDA MILLIY MUSIQA TA'LIMINING INNOVATSION USULLARI

Toshtemir Xalilov

*Qori Niyoziy nomidagi Tarbiya pedagogikasi
milliy instituti mustaqil izlanuvchisi,
Qo'qon davlat universiteti dotsenti v.b*

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'lim muassasalarida musiqa ta'limidagi innovatsion usullar o'rganilib, o'qitish va o'qitish amaliyotini texnologiya, fanlararo aloqadorlik va talabaga yo'naltirilgan pedagogika orqali o'zgartirishga urg'u berilgan. Raqamli vositalar, loyihaga asoslangan ta'lim va aks ettiruvchi yondashuvlar ijodkorlik, hamkorlik va avtonomiyani rag'batlantirish orqali musiqa o'qitishning an'anaviy modellarini qanday qayta shakllantirishini o'rganadi. Tadqiqot virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari, onlayn va aralash o'quv muhitlari hamda global va mahalliy musiqa an'analarini o'z ichiga olgan madaniy inklyuziv o'quv dasturlari integratsiyasini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, u baholashning yangi shakllari va badiiy individuallikni rivojlantirishda murabbiy va yordamchi sifatida o'qituvchining rolini muhokama qiladi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, innovatsion pedagogik strategiyalar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari, tanqidiy fikrlash va kasbiy moslashuv qobiliyatini oshiradi, musiqa ta'limi XXI asr muammolari sharoitida ham dolzarb va dinamik bo'lib qolishini ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, innovatsiyalar, oliy ta'lim, raqamli texnologiyalar, fanlararo ta'lim, ijodiy pedagogika

“ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ”

Таштемур Халилов

*Независимый исследователь Национального
института педагогики образования имени Кори Ниязи,
доцент Кокандского государственного университета*

Аннотация: В статье рассматриваются инновационные методы музыкального образования в высших учебных заведениях, уделяя особое внимание трансформации методов преподавания и обучения посредством технологий, междисциплинарных связей и педагогики, ориентированной на студента. В статье рассматривается, как цифровые инструменты, проектное обучение и рефлексивные подходы меняют традиционные модели музыкального

образования, стимулируя творчество, сотрудничество и самостоятельность. В исследовании особое внимание уделяется интеграции технологий виртуальной и дополненной реальности, онлайн- и смешанных образовательных сред, а также культурно инклюзивных учебных программ, включающих мировые и местные музыкальные традиции. Также рассматриваются новые формы оценки и роль преподавателя как наставника и координатора в развитии творческой индивидуальности. Анализ показывает, что инновационные педагогические стратегии развивают творческие способности студентов, критическое мышление и профессиональную адаптацию, обеспечивая музыкальному образованию актуальность и динамичность перед лицом вызовов XXI века.

Ключевые слова: музыкальное образование, инновации, высшее образование, цифровые технологии, междисциплинарное образование, креативная педагогика

INNOVATIVE METHODS FOR MUSIC EDUCATION IN EDUCATION

Tashtemir Khalilov

*Independent researcher at the National Institute
of Educational Pedagogy named after Qori Niyazi,
associate professor at Kokand State University*

Abstract: The article explores innovative methods in music education within higher education institutions, emphasizing the transformation of teaching and learning practices through technology, interdisciplinarity, and student-centered pedagogy. It examines how digital tools, project-based learning, and reflective approaches reshape traditional models of music instruction by encouraging creativity, collaboration, and autonomy. The study highlights the integration of virtual and augmented reality technologies, online and blended learning environments, and culturally inclusive curricula that embrace both global and local musical traditions. Furthermore, it discusses new forms of assessment and the role of the educator as a mentor and facilitator in fostering artistic individuality. The analysis concludes that innovative pedagogical strategies enhance students' creative competencies, critical thinking, and professional adaptability, ensuring that music education remains relevant and dynamic in the context of 21st-century challenges.

Keywords: music education, innovation, higher education, digital technology, interdisciplinary learning, creative pedagogy

Musiqa ta'limi hamisha pedagogikaning eng nozik va dinamik sohalaridan biri bo'lib, u yerda an'ana va innovatsiya nozik muvozanatda o'zaro bog'langan.

Zamonaviy davrda jadal texnologik taraqqiyot, globallashuv va talabalar ehtiyojlarining diversifikatsiyasi oliy o'quv yurtlarida musiqani o'qitish va o'rganish usullarini o'zgartirdi. Binobarin, o'qitishning innovatsion usullarini izlash nafaqat o'quv dasturlarini muvofiqlashtirish, balki o'quvchilarda ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va badiiy individuallikni tarbiyalashda ham muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Ushbu maqolada bugungi kunda oliy musiqa ta'limida qo'llanilayotgan eng muhim innovatsion metodlar o'rganilib, ularning pedagogik asoslari, amaliy qo'llanilishi va talabalarning kasbiy rivojlanishiga ta'siri tahlil qilinadi.

Ilgari oliy o'quv yurtlarida musiqa ta'limi asosan ustoz-shogird modeliga tayanib, talabalar bir o'qituvchidan taqlid qilish, takrorlash va uzoq muddatli ustozlik qilish orqali bilim olishgan. Ushbu yondashuv badiiy an'ana va texnik mahoratni etkazish uchun qimmatli bo'lib qolsa-da, u ko'pincha mustaqil ijod va fanlararo izlanishlar doirasini cheklaydi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar ijodkorlik, hamkorlik, raqamli savodxonlik va musiqani jamiyat, texnologiya va madaniyat bilan bog'liq bo'lgan jonli san'at turi sifatida kontekstual tushunishga qaratilgan o'quvchilarga yo'naltirilgan va tajribaga asoslangan o'rganishga qarab rivojlandi.

Musiqa ta'limidagi innovatsiyalarni belgilovchi xususiyatlardan biri raqamli texnologiyalarning integratsiyalashuvidir. Zamonaviy oliy ta'lim muassasalari talabalarga jismoniy sinfdan tashqari o'z ishlarini yozish, yozib olish va baham ko'rish imkonini beruvchi raqamli audio ish stantsiyalari, virtual asboblardan va onlayn hamkorlik platformalaridan tobora ko'proq foydalanmoqda. Ableton Live, Logic Pro va FL Studio kabi texnologiyalar o'quvchilarga klassik musiqadan tortib elektron va jahon musiqasigacha bo'lgan turli musiqiy uslublar bilan tajriba o'tkazish imkonini berib, ijodiy jarayonda inqilob qildi. Bundan tashqari, o'quv dasturiga virtual haqiqat (VR) va to'ldirilgan reallik (AR) vositalari joriy etilmoqda, bu esa talabalarga sinfdan chiqmasdan kontsert sozlamalari, orkestr hamkorligi va sahnada ishtirok etish imkoniyatini beruvchi ijro muhitini taqlid qilish imkonini beradi. Ushbu texnologik o'lchov an'anaviy asboblardan yoki akustik mahoratning o'rnini bosmaydi, balki ifoda va kashfiyotning yangi usullarini taklif qilish orqali ularni to'ldiradi.

Raqamli vositalardan tashqari, innovatsion usullar faol ishtirok etish va tengdoshlarni o'rganishni rag'batlantiradigan yangi pedagogik asoslarni ham o'z ichiga oladi. Masalan, loyiha asosidagi ta'lim kontseptsiyasi talabalarni passiv bilim oluvchilarga emas, balki ijodkor va hamkorlikka aylantiradi. Ansambl chiqishlari, multimedia kompozitsiyalari va jamoaviy musiqiy tadbirlar kabi guruh loyihalari orqali talabalar nazariy tushunchalarni real dunyo sharoitida qo'llashni o'rganadilar. Ushbu loyihalar nafaqat texnik va badiiy qobiliyatlarni, balki etakchilik, muloqot va tashkilotchilik qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Haqiqiy professional stsenariylarni (masalan, kontsertlar tayyorlash, yozuvlar yaratish yoki boshqa san'at yo'nalishlari

bilan hamkorlik qilish) aks ettirish orqali talabalar musiqa sanoati va undagi potentsial rollari haqida yaxlit tushunchani rivojlantiradilar.

Oliy musiqa ta'limidagi yana bir kuchli yo'nalish fanlararo ta'limdir. Musiqa yakka holda mavjud emas; u teatr, raqs, kino, tasviriy san'at va hatto texnologiya va fan bilan o'zaro ta'sir qiladi. Dunyo bo'ylab universitetlar va konservatoriyalar musiqa talabalariga boshqa san'at yoki akademik sohalardagi tengdoshlari bilan ishlash imkonini beruvchi fanlararo kurslarni tobora ko'proq targ'ib qilmoqda. Masalan, musiqa va kino bo'limlari o'rtasidagi hamkorlik filmlarni baholash bo'yicha loyihalarni keltirib chiqaradi, kompyuter fanlari dasturlari bilan hamkorlik esa eksperimental ovoz dizayni yoki algoritmik kompozitsiyaga olib keladi. Ushbu fanlararo ta'sir o'quvchilarning ijodiy ufqlarini kengaytiradi va ularni ko'p qirralilik va moslashuvchanlik yuqori baholanadigan zamonaviy professional muhitga tayyorlaydi.

Ijodiy avtonomiya va tanqidiy fikrlashni ta'kidlaydigan pedagogik falsafalar bir xil darajada o'zgartiruvchidir. Zamonaviy o'qituvchilar talabalar nafaqat mavjud asarlar yoki stilistik an'analarni takrorlashlari, balki ular bilan tanqidiy munosabatda bo'lishlari kerakligini tan olishadi. Improvizatsiya, kompozitsiya va analitik aks ettirishni rag'batlantirish o'quvchilarning shaxsiy badiiy ovozi rivojlantirishga va musiqaning madaniy, tarixiy va hissiy jihatlarini tushunishga imkon beradi. O'quvchilar o'zlarining ijodiy jarayonlarini jurnallar, video hujjatlar yoki tengdoshlarning fikr-mulohazalari orqali tahlil qiladigan reflektiv amaliyot ularga o'quv natijalarini o'zlashtirishga va ularning badiiy rivojlanishiga egalik qilishga yordam beradi. Bunday usullar diqqatni ishlash mukammalligidan o'z-o'zini kashf qilish va ijodiy izlanishga o'tkazadi.

Bundan tashqari, inklyuziv va madaniy jihatdan javob beradigan pedagogikaga global siljish musiqa ta'limidagi innovatsion yondashuvlarga chuqur ta'sir ko'rsatdi. Endilikda oliy ta'lim muassasalari o'z o'quv dasturlariga g'arbdan tashqari an'analarni, xalq repertuarlari va zamonaviy janrlarni kiritish orqali musiqiy xilma-xillikni qamrab olishni maqsad qilgan. Bu nafaqat o'quvchining musiqiy dunyoqarashini kengaytiradi, balki madaniy farqlarga hurmat va ijtimoiy ongini ham tarbiyalaydi. Masalan, konservatoriya dasturlarida o'zbek an'anaviy cholg'u asboblari va repertuarlarini G'arb mumtoz shakllari bilan bir qatorda integratsiyalash talabalarga xalqaro badiiy tillar bilan shug'ullanib, o'z milliy merosining boyligini tan olish imkonini beradi. Madaniy inklyuziv pedagogika musiqaning jamiyatdagi o'rni, vakillik siyosati va madaniyatlararo tushunishni rivojlantirishda rassomning ijtimoiy mas'uliyati haqida tanqidiy munozaralarni ham o'z ichiga oladi.

Aralashtirilgan va onlayn ta'limning joriy etilishi musiqada innovatsion o'qitish uchun ham yangi imkoniyatlar ochdi. Garchi musiqa ta'limi an'anaviy ravishda amaliy va yuzma-yuz intizom sifatida qaralsa-da, raqamli ta'lim muhiti o'ylangan holda

integratsiyalashganda samarali ekanligini isbotladi. Onlayn master-klasslar, veb-seminarlar va video qayta aloqa tizimlari talabalarga geografik to'siqlardan qat'i nazar, xalqaro taniqli rassomlardan ko'rsatmalar olish imkonini beradi. Talabalar o'zlarining shaxsiy chiqishlarini yozib oladigan va ularni raqamli tarzda birlashtiradigan virtual ansambllar pandemiya davrida mashhur bo'lib, hamkorlikning ijodiy shakli sifatida davom etdi. Onlayn platformalar, shuningdek, talabalarga tarixiy chiqishlarni o'rganish, yozuvlarni tahlil qilish va ochiq o'quv materiallaridan foydalanish imkonini beruvchi arxiv va o'quv manbalari bo'lib xizmat qiladi. Shaxsan o'qitish bilan birlashganda, ushbu raqamli formatlar turli xil o'rganish sur'atlari va uslublarini o'z ichiga olgan moslashuvchan va inklyuziv ta'lim tajribasini yaratadi.

Zamonaviy musiqa ta'limida ham innovatsion baholash usullari paydo bo'ldi. O'qituvchilar faqat texnik aniqlik va ishlash natijalariga e'tibor berish o'rniga, o'quvchilarning ijodi, jarayoni va hamkorlikni tobora ko'proq baholaydilar. Portfoliolar, aks ettiruvchi insholar, tengdoshlarni baholash va loyiha hujjatlari talabalarning badiiy o'sishi va kontseptual tushunchalarini o'lchash uchun ishlatiladi. Bunday baholash usullari tajribani rag'batlantiradi va an'anaviy ishlash imtihonlari bilan bog'liq tashvishlarni kamaytiradi. Ular taraqqiyot va innovatsiyani mukammallik va muvofiqlikdan ko'ra qadrlaydigan ta'lim falsafasiga mos keladi.

Musiqa pedagogikasidagi yana bir muhim yangilik motivatsiya va faollikni oshirish uchun o'yin va interfaol vositalardan foydalanishdir. Qiyinchiliklar, mukofotlar va progressiv tizimlar kabi o'yin dizayni elementlarini qo'llash orqali o'qituvchilar murakkab musiqiy tushunchalarni yanada qulayroq va yoqimli qiladi. Quloqlarni o'rgatish uchun interaktiv ilovalar, ritm o'yinlari va virtual ishlash simulyatsiyalari talabalarga rag'batlantiruvchi muhitda ko'nikmalarni o'rganishga yordam beradi. Gamified o'rganish, ayniqsa raqamli madaniyatda o'sgan yosh universitet talabalari orasida qat'iyatlilik va o'z-o'zini tarbiyalashga yordam beradi. Shuningdek, u ansambl ishi va ijro amaliyotining muhim tarkibiy qismlari bo'lgan do'stona raqobat va muammolarni birgalikda hal qilishni rag'batlantiradi.

Jamiyat ishtiroki va ijtimoiy ta'lim innovatsion musiqa ta'limining yana bir chegarasidir. Hozirda ko'plab muassasalar talabalarni o'qishlari doirasida jamoat loyihalari, o'quv dasturlari va kontsertlarda ishtirok etishga undaydi. Ushbu yondashuv musiqa o'zgaruvchan salohiyatga ega bo'lgan ijtimoiy san'at turi ekanligi haqidagi g'oyani mustahkamlaydi. Maktablar, kasalxonalar yoki mahalliy madaniyat tashkilotlari bilan ishlash orqali talabalar o'z san'atidan inklyuziya, hissiy farovonlik va madaniy muloqotni rivojlantirish uchun foydalanishni o'rganadilar. Bu tajribalar nafaqat ularning bilimni boyitadi, balki zamonaviy dunyoda professional musiqachilar uchun ajralmas bo'lgan hamdardlik, mas'uliyat va fuqarolik ongini tarbiyalaydi.

Tadqiqot va amaliyotning integratsiyalashuvi oliy musiqa ta'limidagi innovatsiyalarni ham belgilaydi. "Rassom-tadqiqotchi" tushunchasi ijro va bastakorlik

ilmiy izlanish bilan birga yashashi mumkinligini ta'kidlaydi. Talabalar amaliy tadqiqotlar olib borishga da'vat etiladi, bunda badiiy ijodning o'zi bilim ishlab chiqarish shakliga aylanadi. Bunday yondashuv ijrochilar va bastakorlarga o'z ijodiy jarayonlarini ifodalash, eksperimentlarni hujjatlashtirish va musiqa haqidagi ilmiy munozaraga hissa qo'shish imkonini beradi. Tadqiqotga asoslangan o'qitish o'quvchilarning badiiy kontekst haqidagi tushunchalarini chuqurlashtiradi va umrbod ta'lim olish uchun zarur bo'lgan fikrlash tarzini rivojlantiradi.

Musiqa ta'limidagi pedagogik innovatsiyalar faqat sinf yoki texnologiya bilan cheklanmaydi; u o'qituvchining rolini qayta ko'rib chiqishni ham o'z ichiga oladi. Zamonaviy musiqa o'qituvchisi bilimning nufuzli uzatuvchisi emas, balki maslahatchi, yordamchi va hamkorlikchi sifatida ishlaydi. O'qituvchilar o'quvchilarning badiiy imkoniyatlarini o'rganishga yo'l-yo'riq ko'rsatadilar, konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim etadilar va ochiqlik, qiziquvchanlik va moslashuvchanlik kabi professional qadriyatlarni modellashtiradilar. O'qituvchi-talaba dinamikasidagi bu o'zgarish ijodkorlik gullab-yashnashi mumkin bo'lgan qo'llab-quvvatlovchi va demokratik ta'lim muhitini yaratadi.

Innovatsion usullarni samarali joriy etishda hali ham muammolar mavjud. Institutlar texnologik integratsiyani an'anaviy san'atni saqlab qolish bilan muvozanatlashi kerak, raqamli vositalar unga soya solmasdan, balki musiqiy ifodaga xizmat qilishini ta'minlashi kerak. Bundan tashqari, barcha o'qituvchilar yangi pedagogik modellarni o'zlashtirishga bir xil darajada tayyor emaslar va raqamli savodxonlik va zamonaviy pedagogika bo'yicha kasbiy rivojlanish muhim ahamiyatga ega. Infratuzilma cheklovlari, moliyalashtirish cheklovlari va turli xil madaniy kutishlar ham turli ta'lim kontekstlarida innovatsiyalarga ta'sir qilishi mumkin. Shunga qaramay, jahon miqyosidagi yetakchi konservatoriya va universitetlarning muvaffaqiyatli misollari shuni ko'rsatadiki, innovatsiyalarni o'ylangan holda moslashtirish musiqa ta'limini jonlantirishi va talabalarni XXI asr badiiy manzarasi voqeligiga tayyorlashi mumkin.

Musiqa oliy o'quv yurtlarida innovatsion usullarni qo'llashning uzoq muddatli foydalari juda katta. Texnologik jihatdan boy, fanlararo va aks ettiruvchi muhitda o'qitilgan talabalar ko'proq moslashuvchan va ijodiy mutaxassislar bo'lishadi. Ular o'zlarining madaniy o'ziga xosligini saqlab qolgan holda jahon musiqiy tendentsiyalari bilan shug'ullanishga qodir. Ular ishlash va kompozitsiyadan tortib ishlab chiqarish, o'qitish va madaniyatni boshqarishgacha bo'lgan turli martaba yo'llarida harakat qilish uchun yaxshiroq jihozlangan. Eng muhimi, ularda muloqot, hamdardlik va umrbod ta'limga asoslangan badiiy maqsad tuyg'usi rivojlanadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, oliy musiqa ta'limidagi innovatsion usullar vositalar yoki uslublarning o'zgarishidan ko'proq narsani anglatadi - ular ta'lim falsafasidagi o'zgarishlarni anglatadi. Texnologiyani, fanlararo hamkorlikni, reflektiv

amaliyotni va jamoatchilik ishtirokini integratsiyalash orqali musiqa o'qituvchilari ijodkorlik, inklyuzivlik va global xabardorlikni qadrlaydigan yangi paradigma yaratmoqdalar. Ushbu evolyutsiya musiqa ta'limi o'zgaruvchan dunyoda dolzarb va ilhomlantiruvchi bo'lib qolishini ta'minlaydi, talabalarni nafaqat mohir musiqachilar, balki mulohazali san'atkorlar va mas'uliyatli fuqarolar sifatida tayyorlaydi. Oliy ta'lim rivojlanishda davom etar ekan, kelajak avlodlar uchun musiqa san'atini saqlab qoladigan va qayta ixtiro qiladigan musiqachilarning keyingi avlodini shakllantirish uchun an'ana va innovatsiyalarni uyg'unlashtirish muammosi va imkoniyatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdusalomov, F. (2024). MUSIQA TA'LIMINI O'QITISHDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI: NOTA MUHARRIRI DASTURLARINING AHAMIYATI. *Nordic_Press*, 5(0005).
2. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 68-71.
3. Madaminova, X. (2025). MUSIQA TA'LIMIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI. *Journal of science-innovative research in Uzbekistan*, 3(1), 450-454.
4. Abduvaxobovna, Q. S. N. (2025). MUSIQA TA'LIMIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING PEDAGOGIK SHARTLARI. *Modern education and development*, 20(1), 389-394.
5. Turayeva, D. Z. (2024). MUSIQIY-NAZARIY FANLARNI O'QITISHDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI. *Nordic_Press*, 5(0005).
6. Pirimqul, X. J. (2025). TA'LIM MUASSASALARIDA MUSIQA DARSLARINI KREATIV YONDASHUV ASOSIDA TASHKIL ETISH USULLARI. *Inter education & global study*, 3(4 (1)), 435-445.